

Nyhet från greppa.nu

Ytavrinning av växtskyddsmedel i fokus

Foto: Stina Olofsson

Dår växttäcket är litet kan risken för ytavrinning av växtskyddsmedel vara stor, beroende på lokala jord- och markförhållandena.

Förorening med växtskyddsmedel genom ytavrinning kan lokalt ha stor betydelse, men är begränsat till vissa tidpunkter och platser. Det är därför inte motiverat med generella skyddszoner, menar forskare vid CKB, SLU. Skyddszoner kan effektivt begränsa riskerna, men förutsättningen är att de placeras rätt.

Åtgärder mot ytavrinning har kommit i fokus i samband med det nya EU-direktivet om hållbar användning av växtskyddsmedel och de nya rutinerna för riskbedömning vid godkännanden. EU kräver att länderna ska använda åtgärder som minimerar riskerna för förorening från bland annat ytavrinning, där en av åtgärderna som pekas ut är buffertzoner. Lagkrav måste alltså införas, men det finns en viss tolkningsfrihet. KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel vid SLU har därför belyst riskerna för ytavrinning av växtskyddsmedel från svensk åkermark och vilka motåtgärder som kan vara effektiva, med särskilt fokus på skyddszoner.

FORTS. NÄSTA SIDA >>

KÄLLA:

Boye K, Jarvis N, Moeys J, Gönczi M & Kreuger J. 2012.

Ytavrinning av växtskyddsmedel i Sverige och lämpliga motåtgärder – en kunskaps-sammanställning med fokus på motåtgärder.

CKB rapport 2012:1, SLU.

[LÄS MER >>](#)

PÅ SAMMA TEMA:

[2012-11-06 >>](#)

Våtmarker renar bort växtskyddsmedel

[2012-06-01 >>](#)

Läckage av glyfosat minskar med strukturkalkning

[2012-05-11 >>](#)

Snårigt med både skyddsavstånd och skyddszon

[2011-01-19 >>](#)

Växtskyddsmedlens förlustvägar till vatten belysta

greppa näringen

Bryt genvägarna

Det saknas uppgifter om i hur stor utsträckning växtskyddsmedel förloras genom ytavrinning i Sverige, vilket gör det svårt att bedöma behovet av åtgärder. Hur stor risken är beror på substansernas egenskaper och på lokala markförhållanden i fältet. Om medlen når ytvattnet beror sedan på om det finns konnektivitet i landskapet, det vill säga en sammanhängande snabb transportväg till vattnet. Här är genvägar som diken, hjulspår, dräneringsbrunnar, sprickor eller sorkgångar av betydelse. Motåtgärderna behöver därför inriktas på att bryta dessa genvägar.

Lokala skyddszoner

Skyddszoner fungerar oftast bra, men ska placeras rätt i landskapet. De ger en större totaleffekt om de är breda, men effektiviteten per ytenhet är större för smalare zoner. Skydds- eller buffertzoner bedöms i några europeiska länder vara mycket effektiva, men svenska förhållandena med mark som till stor del är dränerad och inte lutar så mycket, ger andra förutsättningar. Det är därför bättre med lokalt anpassade än generella skyddszoner. Ofta kan anpassade skyddszoner i fältet vara en bra lösning. Fördelen är att de anläggs där problem med ytavrinning verkligen finns, vilket innebär att odlingsmark inte tas ur drift i onödan.

Fler möjligheter finns

Våtmarker har visats vara effektiva filter även för växtskyddsmedel. Här kan en 100-procentig reduktion av partikelburna ämnen uppnås och upp till 99 procent för vattenlösta substanser. En fördel med våtmarker är att de även samlar upp vatten från diken och dräneringsrör.

Tvästegsdiken kan också användas. De ger effekt genom att bromsa vattenflödena och minskar riskerna för att växtskyddsmedel följer med både vid ytavrinning och vid översvämning.

Andra åtgärder som bromsar vattenhastigheten, som meandring av diken, bäckar och åar ger också god effekt, något som även kan uppnås genom mekaniska hinder i dikena. En annan möjlighet kan vara filter i utloppsdiken, liksom för fosfor, om material kan användas som även fångar växtskyddsmedel.

Förlustvägarna för växtskyddsmedel har generellt stora likheter med fosfors, liksom möjliga åtgärder. En skillnad att ta hänsyn till är dock att växtskyddsmedel främst förloras under växtsäsongen.

I rapporten diskuteras också de modeller som används vid riskbedömningar i relation till svenska förhållanden, liksom behovet av forskning omkring både flödesvägar och effekter av åtgärder.

Monica Kling

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Redaktör:
Monica Kling
018-36 10 39
monica.kling@telia.com

Foto: Monica Kling

Genvägar som hjulspår och annat har betydelse för risken för ytavrinning av växtskyddsmedel

Foto: Monica Kling

Skyddszoner kan rätt placerade avsevärt minska riskerna.

Foto: Monica Kling

Våtmarker renar även växtskyddsmedel.

Foto: Monica Kling

Meandrande diken bromsar vattenflödet och ger mer tid för fastläggning och nedbrytning.